

Room for individuality, space for success

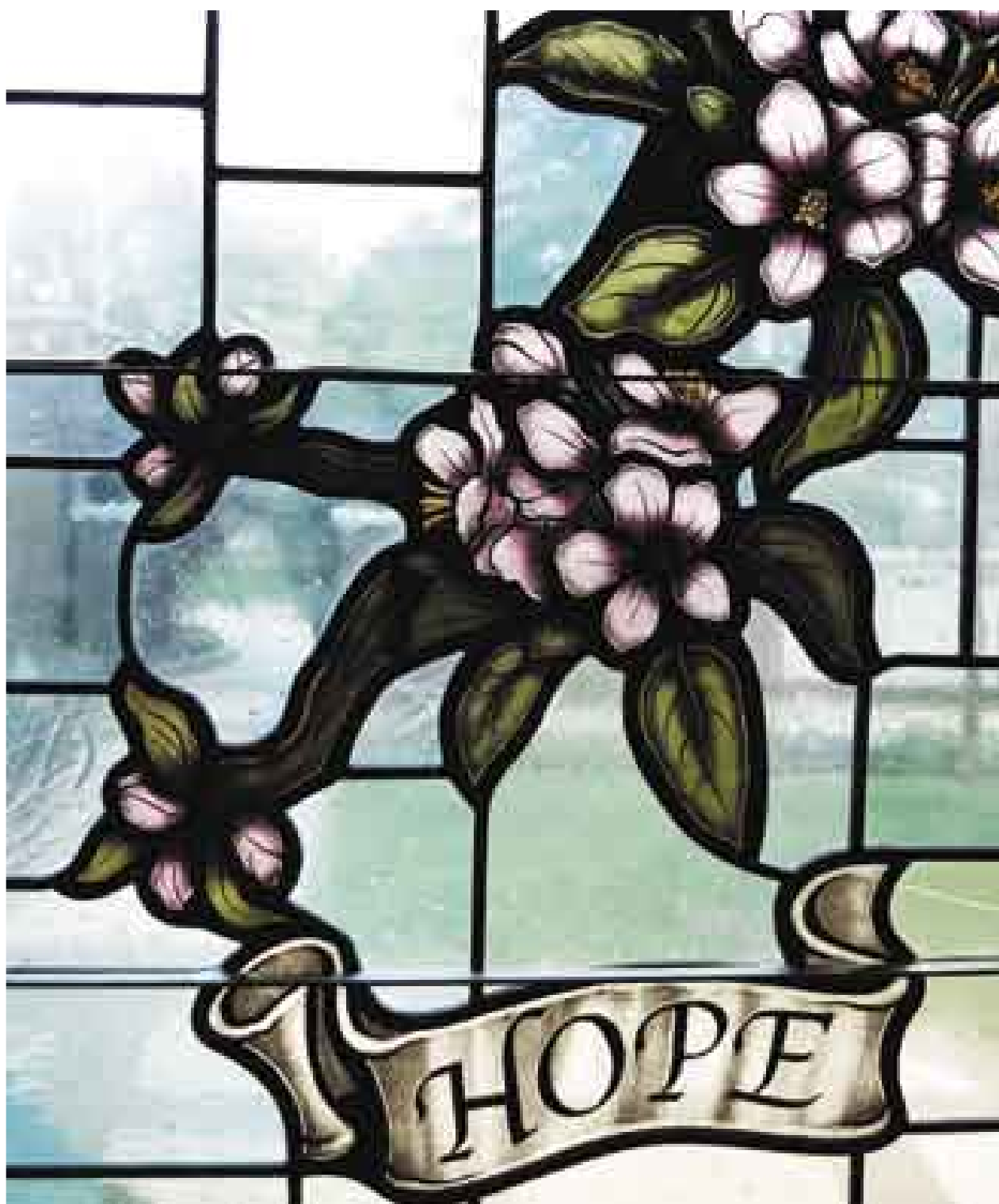
The business law market is dynamic and ever-changing, which calls for flexibility and diversity. That is why we are looking for individuals with different backgrounds and personalities to be part of our team. If you possess flexibility, imagination and ambition, we can offer you opportunities within Swedish and international business law. Our unique cross-border approach has taken us out into the world, with offices in more than 36 countries, and it could also be your path to an exciting and successful career in international business law.

Take your first step by visiting us at:
www.dlanordic.se

Press Judicata

organ för juridiska föreningen
nummer fem tvåusenåtta
årgång åttiotvå

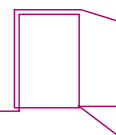

Internationell karriär som affärsjurist? Ta tunnelbanan.

Visst är London, New York eller Tokyo trevligt. Men du behöver inte åka dit för att göra internationell karriär. Hoppa av tunnelbanan vid Hötorget och kom till oss på Linklaters. Här i Stockholm är miljön internationell så det räcker och blir över. Vi har nämligen en förkärlek till stora och komplexa affärer där vi samarbetar gränslöst mellan våra kontor runt om i världen.

Starta resan genom att söka till vårt Junior Associate Programme. Läs mer på www.linklaters.com/careers.

Till Professor Anders Agells minne

Uppsalaprofessorn Anders Agell gick efter en tids sjukdom bort den 6 november i år. Han blev 78 år gammal. Till Agells rättsvetenskapliga gärning hör det välansedda standardverket *Civilrätt* och det för Uppsalastudenten välbekanta *Äktenskap, Samboende, Partnerskap*. Tidigare under sin karriär var Agell även verksam inom skuldebrevsrätten, till vilkens utveckling han bidrog med verket *Växel, check och materiell fordran*.

Den unga generationen Uppsalajurister kommer sannolikt med värme ihåg den inspirerande och ögonöppnande föreläsning Anders Agell på senare tid hållit under T3, och som förutom familjerätt berört spörsmål som formell kontra materiell rättvisa, Agells oro för tillståndet i rättsstaten Sverige och juristens ansvar att verka till densammas försvar.

De sista åren var Agell mycket engagerad i det uppmärksammade och kontroversiella så kallade styckmordsfallet, där han ideellt med nit och noggrannhet verkat för att de två läkare som 1991 efter många turer i såväl domstolar som i media slutligen miste sina läkarlicenser till följd av deras påstådda inblandning i

mordet på Catrine Da Costa 1984. Fram till sin bortgång verkade Agell för att få läkarnas sak materiellt prövad, senast genom en ännu pågående skadestandsprocess mot staten i Attunda Tingsrätt. Ingen som kommit i kontakt med detta engagemang torde kunnat undgå att fascineras av det starka rättvisepatos med vilket Agell drivit processen och hur stått upp även när vinden blåst hårt från delar av det juridiska etablissemang. Några veckor före Agells fränfalle togs fallet över av två advokater som fortsätter driva läkarnas sak i tingsrätten. Innan sin död inrättade Agell "Stiftelsen Rättsstatens Vänner".

Av Anders Agells rika gärning är det troligtvis framförallt för sitt rakryggade mod och brinnande engagemang för rättsstaten och den materiella rättvisan han kommer saknas, kommas ihåg och beundras bland de Uppsalastudenter som haft förmånen av att komma i kontakt med honom under senare år. Detta mod och engagemang kommer förhoppnings tjäna som inspiration karriären och livet genom för en hel generation Uppsalajurister.

5

ledare. Svåra ämnen

Få sentenser sitter så djupt rotade som den välkända gamla devisen att man inte ska prata högt om pengar, politik och religion. Det gånga året har vi sett att det tydligen finns betydande undantag från den gamla regeluppsättningen. Med den rådande, globala finanskrisen pratar alla om pengar, sina egna eller andras. Det pratas om förlusten av pengar och hur man kan tjäna pengar. Pengar är ett svårt ämne. Sedlar och mynt påverkar alla människors liv, mer eller mindre, men hur vi påverkas och varför känns på något sätt privat. På liknande sätt är det med religion. De allra flesta har en särskild relation till religion, oavsett om den utgör ett avståndstagande eller ett omfamnande. Religionen är personlig. Pengar och religion har även en annan sak gemensamt. De har båda betydelse för juridiken.

I det här numret av Press Judicata utmanar vi gamla deviser. Vi tar oss an religionen och viker vår temadel åt några av de många viktiga frågor som rätt och religion i ett sammanhang aktualiserar. Läs om och fundera på Europadomstolens upplösning av ett demokratiskt valt parti som ville införa shariarätt, säger domen något om den moderna synen på religion? Eller om rädslan för de handlingar som ibland företas i religionens namn? Religionens betydelse för rättens utformning är ett återkommande och alltid lika aktuellt ämne, i Sverige just nu när frågan om könsneutrala äktenskap diskuteras, en fråga som vi uppmärksammar i en egen artikel. Religion provocerar, särskilt om den utövas offentligt och inte bara är personlig. I

Frankrike är publik trosbekänning ibland så kontroversiellt att en av våra särskilt inbjudna skribenter ställer sig frågan om man kan vara för muslimsk för att vara fransk? Religion är ett allvarligt tema, som vi skriver om för att det är viktigt, för juriststudenter och för alla andra. För att det bara är kunskap och nya infallsvinklar som kan bygga den förståelse och erfarenhet som tar oss ur kriser. Svåra lägen med religiösa motsättningar och finanskriser.

Under rådande lågkonjunktur vore det kanske inte förvånande om många undvek och oroades av att tänka på tiden efter examen. Kontaktdagen visade dock att såväl studenter som de många presumtiva arbetsgivare som fanns representerade ser ljus på framtiden. Håll fast vid mässguiden. När det känns tungt inför tentan kan Press Judicatas inspirerande artiklar motivera och när det är dags är företagspresentationerna en god vägledning till var de första stegen i arbetslivet ska tas. Och om framtiden känns långt borta, läs vår artikel om tv-sända rättegångar, i Sverige.

I förra numret av tidningen underströk vi vikten av er läsares medverkan och respons. I det här numret av tidningen presenterar vi tre nya skribenter. Fler är på ingående. Tidningen växer och förbättras med er som läser den. **Njut nu av julleddighet och att ni är ett steg närmare juristexamen!**

Redaktörerna

Juridiska Föreningens huvudsamarbetspartners

Linklaters

MANNHEIMER
SWARTLING

VINGE

Gernandt & Danielsson

Medarbetare i detta nummer

Markus Jahkopson, T1

Erik Edström, T7

Eddie Exelin, T5

Jo-Anna Nordström, T7

Emilie Tammelin, T5

Johan Sundkvist, T7

Ismael Ranj Bafri III, T5

Oskar Belani, T7

Sandra Lundin, T5

Redaktör

Oskar Belani

Tryck

Exakta, Hässleholm AB

Biträdande redaktör

Jo-Anna Nordström

Besöksadress

Övre Slottsgatan 3
753 11 Uppsala

Ansvarig Utgivare

Oskar Belani

Telefon

018-71 01 60

Grafisk Form

Emilie Tammelin

E-post

redaktion@jf-uppsala.se

Omslagsfoto

Jing-Jane Banh

Layout

Emilie Tammelin

Press Judicata är medlemsorgan för Juridiska föreningen i Uppsala. De åsikter som förekommer i tidningen överensstämmer inte nödvändigtvis med Juridiska föreningens.

Innehåll 05/2008

s 12

Broadcast yourself. Är TV-sända rättegångar nästa mål?

s 13-23

Tema: Religion

s 23

Kan två lika vara lika som två olika. Om en könsneutral äktenskapslagstiftning.

s 29

Månadens jurist: Maria Abrahamsson

En vecka så in i Norden under förändring

Det har snart gått ett år sedan debatten kring Juridiska Föreningens vara eller inte vara i det Nordiska Sekretariatet var som hetast och fortfarande finns det tvivlare. När jag tillträdde positionen som internationell sekreterare i januari var det med minst sagt blandade känslor. Jag älskar det samarbete som vi har med våra 11 systerföreningar och vill för allt i världen att vi ska vara kvar i det men inte till vilket pris som helst. Mycket av kritiken som har riktats mot Nordisk Vecka har varit berättigad och för att vi ska vara kvar i samarbetet har det krävts förändringar och därmed också mycket hårt arbete. Detta har onekligen, på gott och ont, varit och är min stora utmaning under året.

När jag och några av mina med int.seks i våras började tala för en förändring av samarbetet mottogs det med blandade känslor bland medlemsföreningarna. När planeringen av Uppsalas vecka satte fart ordentligt innan sommaren var tonen inom sekretariatet en helt annan och det kändes som om vi började enas kring ett gemensamt mål. Bland annat hade vi redan tidigare utökat samarbetet mellan de svenska föreningarna med gemensamma riktlinjer för våra veckor och det talades mycket bland de internationella sekreterarna om vad som skulle kunna förbättra samarbetet. Inför starten av Uppsalas vecka var dock undertecknad ett nervöst och därtill väldigt förkyllt vrak som härmed vill passa på att be om ursäkt ifall hon råkade trampa lite för hårt på någons tår...

När väl veckan startade i slutet av september och då framförallt efter sekretariatets årsmöte under veckans andra dag spred sig istället ett lugn och en stolthet i hela kroppen. Jag kan med största glädje berätta att vi nu är på väg mot något nytt och något bra. Under mötet, som varade 6,5 timme fattades en rad beslut för hur vi ska kunna komma på rätt väg igen. Bland annat instiftades en vice president post och mer frekventa int.sekmöten. För er som är nyfikna på fler exempel kan jag tipsa om mötesprotokollet som kommer publiceras på JFs hemsida. Att mötet tog så lång tid medförde tyvärr att vi missade föreläsningen med Lambertz, men jag har förstått att den var uppskattad av såväl nordister som uppsalastudenter.

Det nya upplägget för veckan mottogs vad jag uppfattade mycket bra hos alla deltagare och efter studiebesöket hos Röda Korset var det 35 blivande folkrättare som tågade mot Hammarskiöld & Co. Väl i bussen på väg tillbaka till Uppsala hade visserligen hälften av oss blivit omvända till inspirerade affärsjurister igen... Lördagen spenderades med varsin Cola i handen på guidad visning med Uppsalas tåget som vi vackert fick putta upp för slottsbacken. Tur var väl det att man hade lämnat balkklänningen hemma! Efter medaljutdelning och den obligatoriska fotosessionen under fördrinken intog nordister och kommitté Stockholms nation och juristbalen. Där lyckades vi med konststycket att kombinera kaninöron med bra bordsskick, presidenttal med rungande applåder och konferenser med representanter från Mannheimer Swartling på bästa sätt, om det nu var någon som tvivlade på att vi kunde det...

För trots allt är det precis det som det nordiska samarbetet handlar om. Att på bästa sätt dela med sig av allt vad de olika föreningarna och städerna har att bjuda på. Företagsbesök och föreläsningar kan kombineras med sittningar och sång på ett sätt som passar alla och det tycker jag att vi har visat under den här veckan. Därmed på inget sätt sagt att det inte finns arbete kvar att göra, men vi är på rätt väg. Jag hoppas att Juridiska Föreningens nästa internationella sekreterare älskar sekretariatet lika mycket som jag gör och är villig att jobba minst lika hårt för det.

Jag hoppas också att vi under kommande år ska kunna involvera ännu fler av er kära medlemmar i samarbete, både som resenärer, kommittémedlemmar och allmänna "hang-arounds". Så har ni frågor och funderingar tveka inte att höra av er till mig, mina kontaktuppgifter finns givetvis på JFs eminenta hemsida. Jag hoppas nämligen av hela mitt hjärta att vi, inom en inte allt för avlägsen framtid, ses i Norden!

Hanna Anagrius
Internationell sekreterare, Juridiska Föreningen

G & D

– årets advokatbyrå och bästa rådgivarna i Sverige

Gernandt & Danielsson har vunnit utmärkelsen årets advokatbyrå och titeln “bästa rådgivarna” i Affärsvärldens första branschstudie 2008.

Förutom att vara den bästa affärsjuridiska byrån strävar vi också efter att vara den bästa arbetsplatsen för affärsjurister i Sverige.

Vi erbjuder duktiga och drivande jurister ett spännande, utvecklande och engagerande arbete i internationell miljö med mycket konkurrenskraftiga anställningsvillkor. Våra kärnområden är företagsförvärv, kapitalmarknadsjuridik, fastighetstransaktioner, bank och finans, konkurrensrätt och tvister.

Vill du veta mer om oss och vad vi kan erbjuda dig är du välkommen att kontakta Omar Berger, som är vår studentansvarige, på telefon 08-670 66 26, mobil 0734-15 26 26 eller omar.berger@gda.se.

Besök oss gärna på vår hemsida www.gda.se.

Gernandt & Danielsson

Hamngatan 2, Box 5747
SE-114 87 Stockholm

Tel +46 8 670 66 00
Fax +46 8 662 61 01

www.gda.se

juridiska nyheter.

*Press Judicata bevakar
utvecklingen i rättslivet.*

Om beviskrav när den delade glädjen inte längre är dubbel

Frågan om beviskravet vid påstående om samäganderätt.

Två före detta makar hade i samband med äktenskapsskillnad upprättat ett bodelningsavtal. I avtalet reglerades bland annat hur kostnaderna hänförliga till makarnas egendom skulle fördelas, bland annat hade paret köpt en häst vars stallkostnader enligt avtalet skulle bäras av dem gemensamt. I samband med att dom på äktenskapsskillnad meddelades ansökte mannen om att hästen skulle utbudas till försäljning på offentlig auktion i enlighet med Lagen (1904:48) om samäganderätt (samäganderättslagen).

Kvinnan vägrade att sälja hästen då hon menade att hon ensam ägde den varför samäganderättslagen inte var tillämplig. Mannen å sin sida menade att hästen ägdes av paret gemensamt och till stöd för denna uppfattning anförde han att köpet hade möjliggjorts genom ekonomiskt bidrag från båda makarna och att avsikten med köpet var att hästen skulle brukas av dem bägge två. Då de var gifta vid köpet innebar dessa två omständigheter att det förelåg en presumtion om att hästen köptes med avsikt att vara samägd. Dessutom menade mannen att även bodelningsavtalets lydelse gav stöd för denna ståndpunkt. Kvinnan menade däremot att det faktiskt varit hon som såväl undertecknat köpeavtalet som betalat köpeskillingen samt att bodelningsavtalet inte uttryckligen gav stöd för mannens ståndpunkt.

Frågan som blev föremål för prövning i Högsta domstolen (HD) var huruvida hästen var samägd eller inte. För att kunna besvara denna fråga var domstolen emellertid tvungen att inledningsvis ta ställning till vilket beviskrav som skall ställas på den som påstår att viss egendom är samägd.

HD inledde med att konstatera att den som vill sälja egendom som är samägd kan välja mellan att antingen *ansöka* om detta enligt samäganderättslagen, eller att *väcka talan* om rätt till egendom i domstol enligt reglerna i rättegångsbalken. Skillnaden mellan dessa två alternativ ligger främst däri att i det förra fallet sker normalt ingen grundligare prövning av samäganderätsfrågan. HD uppmärksammade dock att detta främst beror på förfarandets skriftliga karaktär i samband med ansökan i enlighet med samäganderättslagen. Trots dessa skillnader fastslog HD att beviskravet likväl skall vara detsamma vare sig någon ansöker om försäljning i enlighet med samäganderättslagen eller väcker talan om rätt till egendom i enlighet med rättegångsbalken.

Avgörande i målet blev därför huruvida mannen, som påstod att samäganderätt förelåg, hade förmått att prestera

tillräcklig bevisning. HD erinrade om att eftersom paret var gifta vid köpet kunde sådan samäganderätt i och för sig presumeras föreligga. För presumptionsinträdet är det dock en förutsättning att det av omständigheterna framgår att båda makarna bidragit ekonomiskt till köpet. I målet ansåg emellertid HD att mannen inte ens kunnat presenterat något stöd för sitt påstående att han bidragit ekonomiskt till köpet, varför han därmed inte heller ansågs ha kunnat förvärva samäganderätt till hästen. *HD Mål Ö 1139-08*

Provokation som jämningsgrund

Fråga om undersökningssyfte kan föranleda jämkning av skadestånd för diskriminering.

Fyra vänner med invandrarbakgrund nekades inträde i samband med ett restaurangbesök. Anledningen till detta sades vara att det var fullt och att man skulle finnas uppskriven på en "VIP-lista" för att få komma in. Samma krav gällde dock inte när sällskapets vänner, som var etniska svenskar, under den aktuella kvällen försökte komma in på samma restaurang.

Händelsen dokumenterades på video. Sällskapet stämde sedermera restaurangen eftersom de ansåg att de hade blivit diskriminerade. Restaurangens företrädare bestred talan då man ansåg att diskriminering inte alls hade förekommit, samt ifall domstolen skulle komma fram till motsatsen, att skadeståndet skulle jämkas eftersom sällskapet endast besökt restaurangen i syfte att undersöka om diskriminering förekom. Sällskapet medgav att de visserligen haft sådant syfte vid besöket, men menade att detta inte hade betydelse för frågan om diskriminering hade förekommit eller inte. Frågan i målet var således vilken rättslig betydelse som skulle tillmätas omständigheten att sällskapet besökte restaurangen i undersökningssyfte, dels vad gäller frågan om sällskapet hade diskriminerats överhuvudtaget, dels vad gäller frågan om jämkning av det skadestånd som yrkades.

Beträffande den första frågan, kom Högsta Domstolen (HD) fram till att det dokumenterade händelseförloppet innebar en så kallad direkt diskriminering. Direkt diskriminering skall bedömas objektivt, vilket innebar att sällskapets syfte med besöket saknade betydelse. Därför ansåg HD att diskriminering hade förekommit då sällskapet nekades inträde på grund av sin etnicitet.

Vid prövningen av om eventuell jämkning av skadeståndet skulle ske konstaterade HD inledningsvis att jämkning kan ske om det är "skäligt". Denna skälighetsbedömning tar främst sikte på

sådana omständigheter som är hänförliga till de diskriminerade, i detta fall sällskapet som nekades inträde. I samband härmed redogjorde HD kortfattat för skadeståndets funktion i allmänhet i samband med diskriminering, vilken kan sägas bestå av två delar; dels en kompenserande, dels en avskräckande del. Enligt HD bör inte skadeståndets kompenserande funktion påverkas av att besöket skett i undersökningssyfte. Det motsatta förhållandet ansågs dock gälla för den senare, avskräckande delen. HD anförde inledningsvis att behovet av ett avskräckande ersättningsbelopp inte i och för sig är mindre på grund av att det diskriminerande sällskapet haft ett undersökningssyfte med sitt besök. Därefter tillades emellertid att behovet av en avskräckande sanktion måste ställas mot "risken för att allmänhetens stöd för lagstiftningen kan motverkas ifall den kan uppfattas som ett medel för någon att genom ett planmässigt och

systematiskt sätt berika sig", samt "att det på ett mera principiellt plan vore olämpligt att någon planerat och avsiktligt kan göra förtjänst på annans av samhället önskade handlingar". Mot bakgrund härav jämkade HD skadeståndet från 15 000 kr till 5000 kr.

HD:s avgörande innebär alltså att jämkning av skadestånd kan ske i de fall där skadeståndsskyldigheten utlösts av att den eller de diskriminerade i undersökningssyfte provocerat fram den skadegörande händelsen. *HD Mål T 2224-07*

Eddie Exelin
T5

Broadcast yourself.

Är tv-sända rättegångar nästa nivå?

Brottmål har på senare tid i allt större utsträckning blivit föremål för allmänhetens intresse. Rättegången mot Anders Eklund i somras är bara en i raden av medialt uppmärksammade mål. Av såväl mediaföretagare som intresserade privatpersoner har debatten om det så kallade fotoförbudet åter aktualiserats. Många anser att det är tid för rättskipningen att ta steget ut i offentlighetens ljus och för lagstiftaren att tillåta tv-sända rättegångar.

Fotoförbudet som infördes 1948 återfinns i Rättegångsbalkens (1942:740) 5 kap. 9 § och innebär ett absolut förbud mot bildupptagning under pågående rättegång. Motiven till införandet av fotoförbudet var dels det störningsmoment dåtidens kameror med blixtar skulle innebära, dels ansågs fotograferande orsaka onödigt lidande för de som medverkar i processen (SOU 1938:44, s. 113).

Till förmån för ett avskaffande av fotoförbudet åberopas allmänhetens intresse av insyn i rättsskipningen och att fotoförbudet är förlegat och måste omvärderas. Förtroende för rättsväsendet förutsätter insyn, menar förespråkarna. De framhåller att en offentlig och direkt upptagning av rättsprocessen skulle kunna öka allmänhetens förståelse för rättsprocessen och förhindra att felaktiga föreställningar om den tilltalades eventuella skuld cementeras i mediebevakningen. Härigenom, menar de positiva, skulle tv-sända rättegångar dessutom kunna motverka brister i rättsprocessen.

De som motsätter sig tv-bevakade rättegångar åberopar såväl hänsyn till den åtalade som målsägande och vittnen som skäl mot ett avskaffande av fotograferingsförbudet och ett införande av tv-sända rättegångar. Motståndarna menar att allmänhetens intresse av insyn måste vägas mot de medverkandes integritet och i den avvägningen väger integritetsskyddet över. Många framhäver också att risken för obehagskänslor och rädsla hos de inblandade i processen är ett hot mot rättssäkerheten som är lika aktuellt i dag som när förbudet infördes för 60 år sedan.

Advokat kåren förefaller vara splittrad i frågan om att tillåta tv-sända rättegångar. Brottmålsadvokaten Lena Blixt är kritisk och betonar att många vittnen känner stor rädsla och oro inför att vittna framför allt i brottmål. Hon anser att skyddet för de medverkandes personliga integritet är det starkaste skälet till varför tv-sända rättegångar inte bör tillåtas. Hon anför även säkerhetsaspekter, såsom risken för hot och våld skulle öka för de inblandade som ett skäl mot att införa tv-sända rättegångar. Anne Ramberg, Advokatsamfundets generalsekreterare, menar dock att allmänhetens förståelse för såväl lagstiftning som domstolarnas arbete skulle öka. Dessutom skulle tv-sända rättegångar innebära att den enskilde har möjlighet att lämna sin syn på händelseförloppet utan medias filtrering.

I den offentliga debatten har också de norska reglerna figurerat som ett exempel på en lösning som möjligen kan accepteras av såväl kritiker som företrädare. I Norge gäller som huvudregel i brottmål ett förbud mot ljud- och bildupptagning. Domstolen kan dock om den åtalade samtycker medge undantag och även om samtycke saknas kan rättens ordförande besluta om att tillåta tv-sändning av rättegången. En förutsättning här för att rättegången bedöms ha ett särskilt allmänintresse och att behandlingen av målet inte kommer att påverkas negativt. Till skillnad från Sverige har således Norge inget absolut förbud mot tv-sända rättegångar. Såväl rättegången mot Anders Eklund som Rödebymålet och Englafallet hade med en dylik lagstiftning i Sverige troligen blivit föremål för tv-bevakning.

Frågan om att tillåta tv-sända rättegångar måste också ses mot bakgrund av försöksverksamheten med ljud- och bildupptagningar av vittnesmål som pågått sedan den 1 december 2007 och som ska gälla samtliga förhör från och med första november i år. Projektet går under benämningen "en modernare rättegång". Förespråkarna för tv-sända rättegångar menar att argumentet att risken för obehag inte håller mot bakgrund av att vittnesförhören ändå videofilmas och

kan komma att begäras ut som en vanlig rättegångshandling. Motståndarna pekar emellertid på att domstolen kan vägra att lämna ut handlingen om den hörde lider men.

Frågan om tv-sända rättegångar är komplicerad och svår. Samtidigt som allmänintresset bör tillgodoses måste också hänsyn tas till de inblandades integritet. Faktum kvarstår emellertid; intresset från såväl allmänheten som media kring våldsbrott och brottnålsrättegångar har aldrig tidigare varit större.

Johan Sundkvist

17

tema *Religion*

Hinduism

– en religion som främjar demokratin?

I diskussioner om sekulariserade stater ses ofta religionen som ett med politiken konkurrerande styrmedel. De utmålas i extremfallen som varandras motpoler. Huruvida detta är ett faktum eller en förutfattad mening kring hur religionen påverkar ett samhälles utveckling är upp till var och en att fundera på. Kanske religion kan användas som ett hjälpmedel för att uppnå en demokratisk, sekulariserad stat?

Det är nästan en av förutsättningarna för att få kallas en demokratisk stat att någon form av religionsfrihet upprätthålls. Frihet att utan statens inblandning få följa sin egen tro och ha samma rättigheter oavsett vilken tro eller icke-tro man har. Den 26 januari 1950 trädde Indiens nu gällande grundlag i kraft och i den stadgas för första gången element som religionsfrihet, yttrandefrihet och allas likhet inför lagen.

Indien kan nu, till skillnad från Pakistan och Burma som under den brittiska kolonialtiden var nära sammankopplade med Indien, officiellt ses som en demokratisk och sekulariserad stat. Den största religionen i Indien, Hinduismen, sägs kunna vara en av anledningarna till den skilda utvecklingen mellan länderna. Nedan följer ett antal intressanta argument för och emot detta påstående.

Hinduismens syn på historien bygger på en cirkulär tidsuppfattning där ett kretslopp och i och med det också kosmos existens motsvarar 4 320 000 år innan den återgår till sitt ursprung i Gud, där allt vilar tills det är dags för en ny skapelse. Eftersom tidsuppfattningen är cirkulär och kosmos existens återgår till sitt ursprung är den mänskliga historien mindre viktig inom Hinduismen än inom andra religioner. Att religionen fokuserar på handlandet hos människorna mer än det som tidigare hänt medför att utövandet av religionen inte begränsas av att utövas i en sekulariserad stat.

Hinduismens moderna definition är negativ snarare än positiv. Enligt national-

encyklopedin anses de människor i Sydasiens som inte passar in under andra religiösa definitioner som "hinduer" och anses därför tillhöra religionen Hinduism.

Att Hinduismen är ett samlingsnamn för mångatroendensomintennödvändigtvisdelar samma specifika tro ger en mindre samlad religion, vilket försvårar en organisering. En mindre organiserad religion har svårare att få tillräckligt stort inflytande över de troende för att styra en stat.

Eftersom Hinduismen menar att den högsta gudomen är höjd över alla andra saknar den individuella egenskaper och personliga attribut. Det går därför inte att identifiera den högsta gudomen, vilket medför att religionen är mer öppen mot andra religioner och deras gudar.

Hinduer menar att det finns många vägar att nå en människas högsta mål, frihet från bundenhet vid återfödelsen (moksha). Det finns bland annat därför ingen strävan efter att missionera och locka över nya anhängare till religionen.

Enligt Hinduiska traditioner är det en av de sociala grupperna inom kastsystemet (Kshatriyas) som ska regera medan den högsta gudomen endast skall ha en rådgivande roll. Detta talar både för och emot ett främjande av en sekulariserad stat.

Att ledarrollen är given en grupp inom kastssystemet stärker att den högsta gudomen inte skall vara den styrande, men å andra sidan visar det på en detaljerad beskrivning över hur människor är menade att bete sig. Sådana detaljer inom en religion brukar vara enklare att följa om staten är nära sammankopplad med religionen.

De argument som anförts är inte på något sätt menade att vara uttömmande men är exempel på områden som tydligt skiljer Hinduismen från de tre största religionerna i världen.

Det kan givetvis ifrågasättas hur stor betydelse man ska tillmäta religionens karaktär för Indiens utveckling. Indien var länge en brittisk koloni och först den 15

augusti 1947 förklarades Indien självständigt från briter. Detta har medfört att Indiens rättssystem har likheter med det engelska rättssystemet, lagstiftningen bygger till stor del på engelsk rätt och "common law".

Indien använder sig också av prejudikat från Storbritannien och använder ibland engelsk rätt som utfyllnadsrätt. Att Storbritannien haft så stort inflytande på Indiens rättssystem torde kunna visa på ett stort inflytande från Storbritannien, vilket bör ha påverkat även Indiens rättsutveckling. Visserligen fanns etablerade band mellan den Brittiska kyrkan och den Indiska staten, men utövandet av förbindelsen ska generellt sett ha skett på ett sätt som främjade en sekularisering.

En annan österländsk religion, Buddhismen, skiljer sig inte i stort särskilt mycket från Hinduismen på de punkter som tidigare tagits upp såsom kännetecknande för Hinduismen. Trots detta har Burma inte utvecklats på ett liknande sätt som Indien.

Den stora skillnaden tycks vara att Buddhismen har tydliga regler för hur ett samhälle ska styras, religionen är med andra ord mycket mer organiserad än Hinduismen. Detta talar för att Buddhismen inte främjar de sekulariserade samhällen lika mycket som Hinduismen. Å andra sidan har Buddhismen inte samma tendens som Hinduismen att försöka styra den enskilda människan genom kastsystem och liknande.

Att försöka se vilken ensam faktor som påverkat ett lands utveckling är inte relevant. Både människorna, historien och omvärlden påverkar. Att religionen har stor inverkan är dock viktigt att ha i åtanke. Även om Hinduismen inte ensamt bidrog till att Indien utvecklats till en sekulariserad stat tyder dess grundläggande värderingar på att den inte nödvändigtvis motarbetat utvecklingen.

Sandra Lundin
T5

Målet Refah Partisi

- har Europadomstolen avslöjat sin trosbekänning?

Vart går gränsen för när ett politiskt parti med radikala åsikter inte längre åtnjuter skydd enligt artikel 11 om föreningsfrihet i Europakonventionen om mänskliga fri- och rättigheter? Denna fråga aktualiserades i det så kallade Refah-fallet som avgjordes av Europadomstolen i stor kammare 2003.

Refah-partiet (välfärdspartiet) var ett politiskt parti i Turkiet som grundades 19 juli 1983. I landets parlamentsval 1995 erhöll partiet 22 procent av rösterna och partiet blev därefter ett av de större partierna i den koalitionsregering som bildades.

I maj 1997 begärde generaladvokaten vid Kassationsdomstolen i Turkiet att landets författningsdomstol skulle upplösa partiet, som han ansåg motverka principen om sekularism; det vill säga åtskillnaden mellan stat och religion, en princip som ligger till grund för det turkiska statsskicket. I januari 1998 meddelade den turkiska författningsdomstolen sin dom. Refah upplöstes med omedelbar verkan. Vidare förordnade domstolen att partiets tillgångar skulle tillfalla staten och sex av partiets företrädare förbjöds för en period om fem år att överhuvud taget bedriva politisk verksamhet.

Företrädarna för Refah-partiet klagade till Europadomstolen, där de gjorde gällande att såväl upplösningen av partiet som förbudet för dess ledare att verka politiskt stred mot den i artikel 11 skyddade föreningsfriheten i Europakonventionen. I juli 2001 fann en av kamrarna i Europadomstolen med 4 röster mot 3 att artikel 11 i konventionen inte hade kränkts.

Kammaren framhöll i domen att ett politiskt parti, för att åtnjuta skydd enligt artikel 11, inte får verka för olagliga eller odemokratiska förändringar i samhället och inte heller får främja våldsanvändning. Refah hade i olika uttalanden gjort gällande att partiet ville verka för en stat med parallella rättssystem beroende av medborgarnas religiösa tillhörighet. Företrädare för partiet hade också uttryckt en vilja att verka för införandet av shariarätt som den lag som skulle tillämpas på muslimska trosbekännare. Dessutom hade vissa medlemmar i Refah förklarat sig stödja tanken om jihad, ett heligt krig, något som domstolen tolkade som att partiet inte uteslöt våldsanvändning i syfte att uppnå sina politiska mål. Europadomstolen konstaterade därför att åtgärden att upplösa partiet hade stöd i turkisk lag och tjänade ett legitimt ändamål. Ingreppet ansågs vidare ha varit nödvändigt i ett demokratiskt samhälle. Artikel 11 i konventionen

hade därmed inte kränkts. De tre skiljaktiga ansåg emellertid att upplösningen var oproportionerlig.

På begäran av de klagande hänsköts målet till stor kammare, med 17 sittande domare, för ny prövning. Domstolen fann enigt, dock med två skiljaktiga motiveringar, att ingen kränkning av artikel 11 i konventionen hade skett och upprätthöll därmed den tidigare domen. En något provokativ, men tänkvärd fundering är om det kan ha haft betydelse för röstetalen att terrorattackerna den 11 september 2001 inträffat mellan de två domarna.

Även i den stora kammaren var den huvudsakliga frågan om upplösningen var nödvändig i ett demokratiskt samhälle. Domstolen konstaterade att införandet av parallella rättssystemet, baserat på religion, var oförenligt med konventionen. Staten ses nämligen som garanten för att medborgarnas fri- och rättigheter upprätthålls, däribland rätten till religionsfrihet. Dessutom menar domstolen att ett införande av flera rättssystem skulle innebära att principen om icke-diskriminering mellan individer åsidosätts, då olika regler skulle tillämpas på olika individer beroende på trosbekänning.

Vidare anser domstolen att shariarätt är oförenligt med fundamentala demokratiska principer. I domskälen uttalas att det är svårt att uttrycka respekt för demokrati och mänskliga rättigheter samtidigt som man stödjer en regim baserad på shariarätt, vars värderingar klart skiljer sig från de värderingar som Europakonventionen vilar på. Genom domen slås det således uttryckligen fast att shariarätt är att anse som oförenligt med Europakonventionen.

Till stöd för att upplösningen var nödvändig i ett demokratiskt samhälle anför även domstolen, i likhet med vad som sägs i den tidigare domen, att vissa medlemmar stödjer tanken på jihad, vilket domstolen tolkar som ett heligt krig vars syfte är åstadkomma en fullständig seger för islam, och att partiet i detta sammanhang inte uteslöt våldsanvändning. Även den stora kammaren fann mot denna bakgrund att upplösningen var nödvändig i ett demokratiskt samhälle och att ingen kränkning av artikel 11 hade skett.

Domen är uppseendeväckande då Refah var det femtonde partiet i ordningen som upplöstes av de turkiska myndigheterna,

jihad. Domstolen kritiseras för att ha varit generaliserande och onyanserad i sin bedömning av begreppen. Vissa kritiker gör gällande att det finns olika sätt att karaktärisera shariarätt och att uppfattningen om vad sharia innehåller varierar från land till land, varför man därmed inte kan göra ett ensidigt uttalande att shariarätt är oförenligt med konventionen. Generaliseringar borde inte ligga till grund för upplösandet av ett politiskt parti, menar kritikerna.

Dessutom ifrågasätts domstolens uppfattning om jihad. Kritikerna menar att domstolen främst tagit fasta på att jihad är synonymt med våldsanvändning, men menar att även alternativa tolkningar är möjliga. Jihad kan nämligen syfta till olika former av kamp, inte nödvändigtvis förenat med våld. Mot bakgrund av denna kritik kan domstolen dom ses som olycklig.

men det första av de fall som kommit under Europadomstolens prövning där domstolen fann att artikel 11 inte hade kränkts. Domen kan även sägas ge uttryck för en skärpt inställning, i den meningen att bevisningen i Refah-fallet utgjordes av olika uttalanden och skrifter från partiets medlemmar, inte partiprogrammet som i de tidigare fallen. Innebörden av domen väcker den kontroversiella frågan om staten är evig, då staten genom konstitutionen har makt att upplösa partier som anses riskera statens maktmonopol.

Domen har blivit föremål för hård kritik från olika håll. Enligt vissa kritiker ger domen uttryck för att det över huvudtaget inte finns något utrymme för en teokratisk stat (religiös regim) i Europa. Vidare har domen kritiserats för den inte understryker att det måste bevisas att det faktiskt föreligger ett hot från ett politiskt parti innan ett upplösande kan anses berättigat. I annat fall skulle domen få konsekvensen att sekularism ses som ett krav från konventionens sida och att samtliga partier som förespråkar införandet av en teokrati därmed inte kommer att åtnjuta något skydd av artikel 11 i konventionen.

Omfattande kritik har även riktats mot domstolen för dess syn på islam och i synnerhet sin karakterisering av shariarätt och

Den uppseendeväckande domen och den efterföljande kritikstormen visar hur svårt det är att förena rättsliga och religiösa principer, vilka i det här fallet konkurrerar om att utgöra grunden för Turkiets statsskick. Svårigheterna till trots, hade det varit önskvärt att domstolen öppet och tydligt redovisat nyanserna i synsätten som företrädades och i högre grad utvecklat sina ställningstaganden.

Avslutningsvis kan konstateras att Refah-domen i jämförelse med tidigare domar i liknande fall innebär en mer strikt linje från Europadomstolens sida gentemot politiska partier med radikala åsikter. Sådana partier kan efter denna dom riskera att inte omfattas av skyddet för föreningsfriheten enligt artikel 11 i Europakonventionen. Det kan ifrågasättas om domen inte innebär ett steg i riktningen mot att muslimers skydd för grundläggande mänskliga rättigheter urholkas. Det är i sådana fall en synnerligen oönskad väg domstolen slagit in på.

Johan Sundkvist

Religionsfrihetens bredd och begränsning

- När får slöjor förbjudas och hets mot folkgrupp tillåtas?

Julen närmar sig med stormsteg och julsånger, totemössor och julkrubbor hörs och syns vart man än är. Sånger om Gud, huvudbonader och symboler för kristendomen. Vid en stor högtid som julen är det ibland svårt att se vad som är en religiös symbol och vad som endast är kommersiella påhitt. Det är likaså väldigt svårt att veta vad som uppskattas och vad som hos vissa istället kan väcka anstöt. Religionsfriheten är skyddad av RF 2:1 p. 6 och artikel nio EKMR och omfattar utövning av religion och annan trosuppfattning. Religionsfrihetens närmare bestämning och eventuella begränsning är ofta föremål för olika uppfattningar. I flera fall har Europadomstolen fått den svåra uppgiften att avgöra vad religionsfriheten praktiskt innebär. En viktig och känsloladdad fråga är hur vidsträckt religionsfriheten är, vad kan man egentligen göra i Guds namn?

Ett mycket uppmärksammat fall som ger en bild av religionsfrihetens vidsträckthet är fallet Åke Green, NJA 2005 s. 805. Åke Green hade i en predikan inför minst ett femtiotal personer gjort flera nedsättande uttalanden om homosexuella och åtalades för hets mot folkgrupp. HD fastställde inledningsvis att "det är uppenbart att grundlagsbestämmelserna om religionsfrihet inte kan medföra att Åke Green går fri från ansvar". HD konstaterade dock strax därefter att Europadomstolen skulle finna att en dom mot Åke Green skulle utgöra en oproportionerlig inskränkning av art. 9 och art. 10 EKMR. Åtalet lämnades därför utan bifall.

En annan fråga som kan användas för att illustrera svårigheterna med att avgränsa vad religionsfriheten omfattar är vissa länders förbud mot bärandet av slöja. Frankrike och Turkiet har genom lagstiftning begränsat tillåtligheten av muslimska slöjor och religiösa klädesplagg på skolor och för anställda på offentliga myndigheter. Det franska slöjförbudet har inte prövats av Europadomstolen men Turkiets liknande begränsning har ansetts försvarlig inom området för frivillig utbildning (se Leyla Sahin v. Turkiet). Utfallet av Europadomstolens prövning av det turkiska fallet hade sin bakgrund i de religiösa motsättningarna som fanns i Turkiet och förbudet mot slöja var enligt Europadomstolen en strävan efter att bibehålla den sekulariserade staten.

Det är utan tvivel en svår avvägning att bestämma religionsfrihetens bredd och begränsning; å ena sidan skyddas långtgående missaktande uttalanden medan klädanvändning som för den troende är mycket viktig för utövandet av religionen får begränsas. Europadomstolen har visserligen en adekvat motivering till varför begränsningen av slöja är legitim i Turkiet, men domslutet ger ändå svåra avvägningar för de nationella domstolarna.

Som Martin Sunnquist skriver i SvJT nr. 8 i år har de "svenska domarna [...] tagit steget in i den gemensamma europeiska domarkåren" genom den omfattande fördragskonforma tolkning som krävs i dagens rättssamhälle. En nationell bedömning av religionsfriheten är inte längre tillräcklig för att avgöra huruvida de enskilda medborgarnas rättigheter upprätthålls. Att se hur religionsfriheten får rättfärdiga uttalanden som Åke Greens kan ses som ett steg åt ett annat håll än det som tagits av flertalet grannländer genom deras slöjförbud. Medan HD genom sin dom i Åke Green-målet visat att religionsfriheten och yttrandefriheten sträcker sig långt har Europadomstolen slagit fast att utövningen visst får begränsas för att upprätthålla det sekulariserade samhället samt att bibehålla den allmänna ordningen. Dessa domar behöver inte nödvändigtvis visa på en splittring i uppfattningen om religionsfrihetens vidsträckthet, men för oss blivande jurister kan det vara värt att fundera på hur vidsträckt vi vill att den ska vara.

Sandra Lundin
T5

Möjligheternas byrå

Som affärsjurist på Mannheimer Swartling har du alla möjligheter. Vi erbjuder dig plats att växa i en företagskultur präglad av generositet, lagarbete och långsiktighet. För oss är din personlighet minst lika viktig som goda formella meriter. Att du delar våra grundläggande värderingar är viktigt för oss, liksom ditt intresse och din fallenhet för affärsjuridik och konsultrollen. Genom våra ambitiösa utbildningsprogram, möjligheten till cirkulation mellan olika verksamhetsgrupper och senare specialisering kommer du snabbt in i arbetet och får en inblick i de flesta förekommande

rättsområden och ärendetyper. Redan från start antar du tillsammans med oss utmaningen att arbeta med komplexa och internationella uppdrag i näringslivets centrum. Med andra ord en unik grund för din professionella och personliga utveckling.

Vi rekryterar kontinuerligt jurister till samtliga kontor och du är alltid välkommen att skicka in din ansökan till oss. För dig som ännu inte är klar med din juristutbildning finns det möjlighet, från termin 6 och framåt, att ansöka till vårt sommartraineeprogram.

**MANNHEIMER
SWARTLING**

WWW.MANNHEIMERSWARTLING.SE

För muslimsk för att vara fransk?

”De som inte accepterar fransk sekularism [laïcité à la française] har inte på detta territorium att göra.” Uttalandet myntades av Frankrikes president Nicolas Sarkozy sommaren 2007. Det visar hur sekularism i Frankrike idag är en fråga om politisk identitet och i synnerhet en fråga om den imaginära identitetens gränsdragningar i förhållande till den liberala idén om tolerans.

I Frankrike har det sekulära samhällets utformande varit ett återkommande ämne i den offentliga debatten åtminstone sedan revolutionen 1789. Frågan kom dock i nytt sken 1989 när den islamiska slöjaffären döptes i den offentliga debatten. Tre tjejer blev relegerade från en högstadieskola norr om Paris efter de vägrat ta av sig sina sjaletter med hänvisning till sin trosuppfattning, varpå man i pressen kunde läsa om den väntade kollisionen mellan en medeltida despotisk islam och moderna frihetsbejakande franska värderingar. Slöjaffären ledde till att en högst godtycklig lag som förbjuder islamiska sjaletter i grundskolan röstades igenom i nationalförsamlingen 2004. Strax efter började nästa affär formas, en affär som uppmärksammades offentligt först i sommar (2008).

I maj 2004 ansöker fru M. om franskt medborgarskap men nekas av regeringen. Fru M., en marockanskfödd kvinna i trettioårsåldern sedan 2000 gift med den franske medborgaren herr S., får i ett regeringsutlåtande i september 2005 veta att hon lever ett liv av ”radikalt religiöst praktiserande”, något som med det franska samhällets ”essentiella värderingar” anses vara ”inkompatibelt samhälleligt beteende, i synnerhet med principen av jämställdhet mellan könen.”

Det ursprungliga beslutet grundas i den franska civilkodens [*le Code Civil*] artikel 21-4, vilken är en reservation på artikel 21-2. I den senare står att ”den icke franske medborgaren... som ingått äktenskapskontrakt med en fransk medborgare kan, efter ett dröjsmål på två år räknat från bröllopsdagen, erhålla franskt medborgarskap förutsatt att äktenskapet inte brutits...” Reservationen i artikel 21-4 är som

följer: ”Regeringen genom ett dekret från statsrådet [*le Conseil d'Etat*] kan motsätta sig, på grund av... misslyckad assimilering, annan än lingvistisk, utdelandet av franskt medborgarskap” till den sökande.

Otillfredsställd av regeringens beslut driver fru M. ärendet vidare till det franska statsrådet. Fru M. åkallar här den sekulära franska konstitutionella garantin för religionsfrihet. I den nuvarande och femte republikens konstitution står att läsa: ”Frankrike är en odelbar, sekulär, demokratisk och social republik. Den försäkrar jämställdhet framför lagen för alla medborgare utan särbehandling grundad i ursprung, ras eller religion. Den respekterar alla trosuppfattningar.

”Vidare framhåller fru M. att hon sedan sin ankomst till landet år 2000 ”aldrig sökt ifrågasätta den franska republikens fundamentala värderingar.” Tvärtom påpekar fru M. att hon sannerligen tror på värderingarna frihet, jämlikhet och broderskap, samt att sekularism i sig är en möjlighet att leva ett öppet religiöst liv. I sin överklagan hänvisar även fru M. till ett ärende från 1994 där statsrådet beslutade att bärandet en islamisk sjalett i sig inte var tillräcklig anledning för avslag.

Resultatet? Den 27 juni 2008 nekar det franska statsrådet slutgiltigt för första gången en främmande statsmedborgare medborgarskap grundat på den ansökandes nivå av religiöst praktiserande. Mycket troligt ansåg beslutsfattarna för fru M:s ansökan att det gickens skiljelinje mellan sjalett (hijab) och för kroppen heltäckande beklädnad (niqab). Det senare buret av fru M. Statsrådets beslut grundades i den av regeringen utsedda Emmanuelle Prada-Bordenaves utvärdering av fru M:s överklagan. Låt oss närmare syna Prada-Bordenaves rapport om regeringens beslut 2005 vars gillande av statsrådets ursprungliga beslut artikuleras i ett huvudsakligt argument. Nämligen att fru M. inte ”inte gjort de franska värderingarna till sina egna och särskilt inte könsens jämställdhet.”

Prada-Bordenaves grundar sitt resonemang på följande exempel. För det första tillhör fru M. och herr S. en rörelse

av salafister som enligt förvaltningen i fru M:s hemkvarter styrs av särskilt en våldsam (*véhément*) imam. För det andra har fru M. de många gånger hon besökt kvartersförvaltningen burit kvinnokläder från ”den arabiska halvön... som i den regionen kallas niqab.” ”Vid varje intervju tillfälle har hon förhört av kvinnor” noterar Prada-Bordenaves, ”och deras uttryckliga önskemål att ta av tygstycket som täcker ansiktet... för att sedan innan ens lämna huvudentrén åter tag på sig tygstycket och således cirkulera klädd som sådan i den här administrationens korridorer.”

Det konstateras även att hon bär dräkten på sin mans begäran och främst i närvaron av andra män, i offentliga miljöer ”men även i sin lägenhet... när andra män än de till familjen hörande är där.” Vidare kan man i rapporten läsa att slutsatsen ”efter kvinnans egna vittnesmål är att hon lever ett nästan enstörigt liv bortskuren från det franska samhället.” ”Under intervjuer med den sociala förvaltningen eller med polisen har hon spontant deklarerat att hon inte hade en aning om sekularism eller rösträtten.”

Detta leder Prada-Bordenaves till slutsatsen fru M:s överklagan ”utan tvekan inte reflekterar hennes personliga övertygelser.” Underförstått att hennes man skrivit överklagan på grund av att fru M. antas leva ”i en total underkastelse under männen i sin familj.” Eftersom fru M. inte ifrågasatt sin situation antas hon finna sin isolering och underkastelse ”normal”. Därför, vad vi förstår från rapporten, är fru M. inte en värdig medborgare av det franska samhället.

Intressant nog tas det i rapporten upp att hon varken bär hijab eller niqab när hon bodde i Marocko och att hon nu mer bär den av vana än av övertygelse, hon pratar bra franska och familjens två barn går på den kommunala skolan samt att hon under graviditet låtit sig undersökas regelbundet av manlig gynekolog, något som i den offentliga debatten ofta framställs otänkbart för muslimska kvinnor.

Jag, alltså undertecknad, känner varken fru M. eller herr S. och har heller inte deltagit vid eller tagit del av transkriberande

intervjuer med fru M. Poängen är här heller inte att ifrågasätta sanningshalten i Prada-Bordenaves rapport eller det riktiga i statsrådets beslut. Däremot vill jag här lyfta några i mina ögon viktiga iakttagelser beträffande identitet och sekularism.

Först av allt står vi inför en smält svårbegriplig situation. Samtidigt som man från makthavarnas håll nekar fru M. medborgarskap med hänvisning till franska värderingar, i synnerhet sekularism, är det tydligt preciserat i konstitutionen att särbehandling grundat på trosuppfattning inte är tillåtet. Det paradoxala resultatet blir att fru M., vare sig det är hon eller hennes man som skrivit överklagan, bryter mot sekularismens princip genom att ta den på allvar.

För det andra måste det frågas vilken roll fru M:s "muslimska" identitet - trots att konstitutionen förbjuder avslag motiverat via religion - spelar i statsrådets beslut. Kvinnans "radikala religiösa praktiserande"

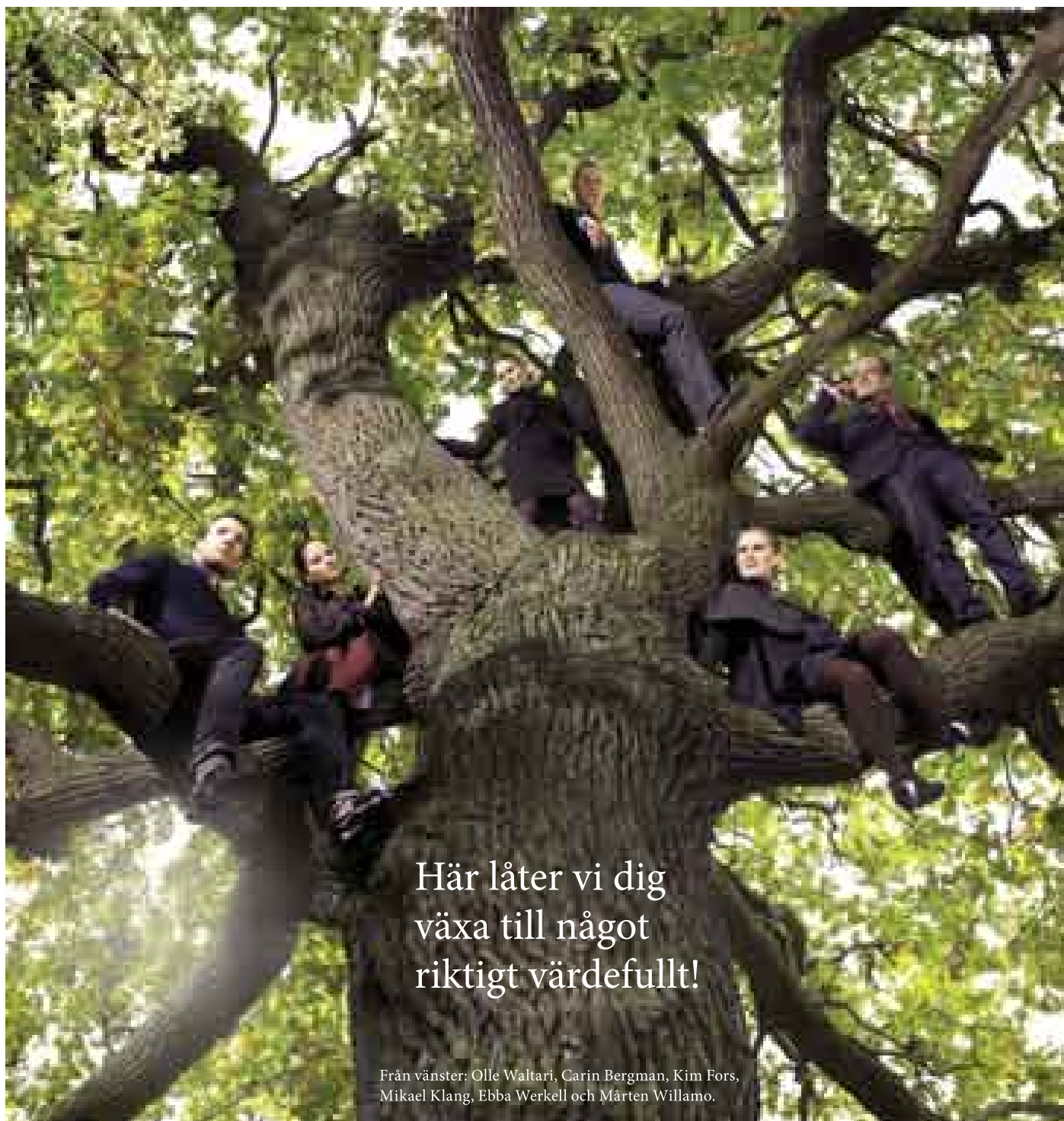
bedöms av statsrådet vara ett från hennes sida aktivt avståndstagande från att assimilera sig i det franska samhället. Framgår inte i Prada-Bordenaves rapport hur fru M. förkroppsligar vad "det franska" antas inte vara? Fru M. lever ett enstörigt liv – fransyskor lever ett socialt, fru M. är underkastad sin man – fransyskor är jämställda sina män, och så vidare. Fru M. anses inte vara värdig medborgare eftersom hon underkastar sig ett patriarkalt styrt leverne, vilket trots allt artikuleras genom "islam". Islam så att säga enar de oönskade karaktäristika Prada-Bordenave ser i fru M. och ger dem en förklaring.

Slutligen undrar jag om vi inte i detta fall har att göra med den liberala toleransens blinda maktutövande? Tolerans mot sin näste är ett vanligt återkommande credo inte bara i Frankrike utan generellt i liberala demokratier. I toleransens logik finns en baksida, för vad är det egentliga svaret fru

M ges om inte: "Välkommen att välja leva till liv precis hur du vill, välkommen att tro precis vad du vill, det vill säga, så länge du lever och tror på rätt sätt. I annat fall gör du dig inget besvär." Är det inte precis detta Sarkozy säger när han talar om att de som inte accepterar sekularism inte har i landet att göra?

Tolerans är en finurligt förunderlig liberal jämställdhetsidé som förutsätter att en i samhället dominerande ideologisk identitet kan ha någon eller något att tolerera. Det paradoxala i detta är att om vi vore benägna att dra argumentet till sin spets, att inte tolerera en underkastad kvinna, är frågan om, säg, en systematiskt misshandlad kvinna är värd sitt medborgarskap, och gäller då inte detta till och med för den kvinna som accepterar patriarkala maktordningar, överhuvudtaget?

Per-Erik Nilsson
Doktorand i religionshistoria

Här låter vi dig växa till något riktigt värdefullt!

Från vänster: Olle Waltari, Carin Bergman, Kim Fors,
Mikael Klang, Ebba Werkell och Mårten Willamo.

Kom och väx med oss. Vi är en affärsjuridisk byrå där du blir värdefull från dag ett. Och vi vill se dig utvecklas. Därför kommer vi att ge dig mycket näring i en miljö där vi uppmunt-
rar nytänkande och nyskapande. Vi ska inte sticka under stol
med att vi kommer att ställa höga krav på dig, men vi ger också
mycket tillbaka i form av fortbildning inom vårt utbildnings-
program och en kultur där du får vara med att påverka och där
det finns utrymme att växa.

Du har säkert redan förstått att Roschier inte riktigt är som
andra affärsjuridiska byråer. Vi förlitar oss inte det som en gång
har varit utan utmanar gamla tankebanor. Våra klienter ställer

höga krav och tillhör toppen av näringslivet. Och vi hanterar de
mest komplexa uppdragen. Då går det helt enkelt inte att tänka
som man alltid har gjort. I stället handlar det om att fortsätta
att utvecklas.

På bilden ser du några av dina framtida kollegor som redan
har börjat växa hos oss. Nu söker vi både jurister med några års
erfarenhet och dig som är nyutexaminerad.

Besök www.roschierrecruitment.se för att skicka in en
ansökan eller få mer information. Välkommen upp!

Roschier – Värdefull affärsjuridik

Kan två lika vara lika som två olika?

- om en könsneutral äktenskapslagstiftning

I dagarna arbetar regeringen fram en proposition fram i regeringen om en ändring av äktenskapslagen. Ändringen tar främst sikte på att homosexuella par ska kunna vigas enligt samma förutsättningar som ett heterosexuellt par, men innebär även ett skrotande av den äldre partnerskapslagen från 1995.

Äktenskap för homosexuella har diskuterats länge och är en av de brännpunkter som har varit svårast för staten att ta ställning till trots att kyrkan och statens funktioner är separerade sedan millennieskiftet. Regeringen, och många andra, betraktar det som en fråga av demokratiskt värde att ge homosexuella par samma rättigheter som ett heterosexuellt par, utan att kyrkan behöver involveras eller hänsyn tas till den traditionella kyrkans syn på homosexualitet. Denna tanke resulterade 1995 i lagen om registrerat partnerskap vars rättsliga följder i hög grad överensstämmer med de för äktenskapslagen, dock med den betydande skillnaden att partnerskap endast kan ingås inför en civil myndighet. Motsatsvis kan förstås att en religiös partnerskapsceremoni inte är juridiskt giltig. En annan skillnad var givetvis termen partnerskap som poängterade att staten ville bevara äktenskapet för heterosexuella par.

I utredningen SOU 2007:17 föreslår ensamutredaren Hans Regner att äktenskapet ska vara öppet för alla, inte direkt för att det anses vara diskriminerande att hålla isär partnerskapet och äktenskapet, utan för att homosexuella ska kunna manifestera sin relation med det symbolvärde äktenskapet har.

Regner anser vidare att Sverige, enligt Europakonventionen, inte har någon skyldighet att låta äktenskapet omfatta homosexuella par men att det däremot kan ligga i linje med regeringsformens målsättningar i RF 1:2 att motverka särbehandlingen av homosexuella även om den rådande ordningen inte direkt kan anses diskriminerande. Utredningen mynnar ut i förslaget att äktenskapslagen ska bli könsneutral, det vill säga, att samkönade par ska kunna ingå äktenskap. Det föreslås också av Regner, i enighet med direktiven för utredningen, att partnerskapslagen i det fallet skulle upphävas och att tidigare ingångna partnerskap ska gälla som äktenskap.

Närmare bestämt innebär förslaget att den juridiska befogenheten att viga par även i fortsättningen ska anföras till de religiösa samfundet, men man lämnar även möjligheten öppen för samfundet att välja om de vill förrätta vigsel eller inte. Detta är något Regner föreslår ska göras ännu tydligare i den nya lagen men förslaget har föranlett kritiska röster. Kritikerna menar att de religiösa samfundet, som förvaltare av en offentlig makt att förrätta juridiskt bindande vigsel, likt en myndighet och i linje med RF 1:9, bör agera sakligt och opartiskt.

23

Även om det kompromissats en hel del i förslagen, till exempel har det diskuterats om samfundet ens borde ha behörighet att binda makarna juridiskt, så verkar inte alla parter riktigt nöjda med förslaget. Regeringen är splittrad i frågan efter att kristdemokraterna tagit avstånd från förslaget. Ståndpunkten här är i linje med Svenska Kyrkans, att begreppet "äktenskap" ska vara förbundet med man och kvinna. Kristdemokraterna förväntas inte få gehör för alternativa förslag och en proposition förväntas läggas fram i riksdagen i december med förhoppningen att lagen ska kunna träda i kraft nästa år.

Markus Jahkopson
T1

"Äktenskap ingås mellan en kvinna och en man, mellan två kvinnor eller mellan två män. De som har ingått äktenskap med varandra är makar."
Regners förslag till ny portalparagraf ÄktB 1:1

Kampen mot terrorismen.

Myntets baksida.

I år fyller FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna 60 år. Sedan dess har en rad internationella konventioner om tortyr, barns och kvinnors rättigheter antagits. Trots detta förekommer allvarliga kränkningar av mänskliga rättigheter världen över, i synnerhet sedan terrorattackerna den 11 september 2001. Kampen mot terrorism anförts som ett motiv till att inte respektera mänskliga fri- och rättigheter.

Det var också samröre med terrorister som det informella nätverket Al-Barakaat och tre Somaliasvenskar som har koppling till nätverket anklagades för. De fördes upp på en förteckning över personer associerade med Al-Qaida av en sanktionskommitté under FN:s säkerhetsråd. Rådet antog även flera resolutioner som ålade FN:s medlemsstater att frysa penningmedel eller andra finansiella tillgångar som direkt eller indirekt kontrolleras av personer som utpekats ha samröre med terrorister. Inom EU genomförde resolutionen genom att utfärda förordningen (881/2002). De tre Somaliasvenskarna fick således se sina tillgångar frysas. De gavs aldrig någon möjlighet att försvara sig mot anklagelserna och de fick heller inte veta varför de hamnat på terroristförteckningen – något som närmast kan beskrivas som en Kafkaliknande situation.

Al-Barakaat väckte följaktligen talan om ogiltigförklaring av förordningen vid förstainstansrätten. Grunden för talan var att rådet inte hade behörighet att anta den aktuella förordningen och att den innebar ett åsidosättande av flera av deras grundläggande rättigheter, i synnerhet skyddet för äganderätten och rätten till försvar.

Den 21 september 2005 ogillade förstainstansrätten deras talan (T-306/01). Förstainstansrätten fann att gemenskapsdomstolarna i princip saknade behörighet att kontrollera giltigheten av den aktuella förordningen, med undantag för dess förenlighet med tvingande folkrättsliga regler, så kallade jus cogens. I domen anförts som skäl att medlemsstaterna är skyldiga enligt FN-stadgan att följa de resolutioner och att FN-stadgan är ett internationellt avtal som har företrädare framför gemenskapsrätten.

Al-Barakaat överklagade förstainstansens dom till EG-domstolen och den 3 september 2008 meddelade domstolen sitt utslag (de

förenade målen C-402/05 P och C-415/05 P). Förordningen ogiltigförklarades och förstainstansrättens dom upphävdes. EG-domstolen konstaterade att rådet inte hade överskridit sin kompetens och därmed hade haft behörighet att anta förordningen, men slog samtidigt fast att förstainstansrätten gjort sig skyldig till felaktig rättstillämpning när den fann att gemenskapsdomstolarna saknade behörighet att kontrollera den aktuella förordningens materiella giltighet. Det utgör nämligen en konstitutionell garanti, som följer av EG-fördraget som autonom rättsordning, att gemenskapsdomstolarna äger kontrollera gemenskapsrättsakter i förhållande till grundläggande rättigheter. Ett internationellt avtal kan inte inskränka denna konstitutionella garanti, menar domstolen.

Efter en prövning av förordningens förenlighet med de grundläggande rättigheterna fann också EG-domstolen att rätten till försvar, i synnerhet rätten att yttra sig och rätten till en verksam domstolsprövning inte hade iakttagits. Domstolen påpekade att den aktuella förordningen inte föreskrev något som helst förfarande för att upplysa personer angående de omständigheter som motiverat att de förts upp på förteckningen.

Vidare fann EG-domstolen att frysningen av de finansiella tillgångarna utgjorde en oberättigad inskränkning av äganderätten. En möjlighet för berörda personer att redogöra för sina fall inför

behöriga myndigheter är enligt domstolen en nödvändig förutsättning för att inskränkningen inte ska anses vara omotiverad, i synnerhet mot bakgrund av omfattningen av frysningen av tillgångarna och den tid som förflutit. EG-domstolen ogiltigförklarade därmed förordningen, men gav EU:s institutioner tre månader på sig från domen att göra sanktionssystemet mer rättssäkert genom att uppfylla kravet på domstolsprövning. Om så inte sker ska tillgångarna omedelbart återbetalas.

Domen vittnar om att EG-domstolen är villig att stå upp för rättsstatens krav på mänskliga fri- och rättigheter. Endast för att någon utpekats som terrorist och förs upp på en förteckning ska det inte innebära att personen ifråga befinner sig i ett rättsligt vakkum, utan möjlighet att få veta vad denne är beskyldd för och utan möjlighet att bemöta anklagelserna. Detta är visserligen något som vi anser utgöra en självklarhet, men som efter 11 september 2001 uppenbarligen inte är det. För de tre Somaliasvenskarna tog det sju år för att få någon form av upprättelse.

Johan Sundkvist
T7

Jämställdhet och diskriminering

- det är väl inget som berör mig?

”Jag tycker att jämställdheten i Sverige har gått för långt”

sa en av mina deltagare på en kurs för inte så länge sedan. På frågan kan du förklara vad du menar, svarade personen att Sverige faktiskt inte har några problem och att sådana som jag istället borde åka till Afghanistan. Det är märkligt att en fråga som handlar om mänskliga rättigheter kan väcka så mycket känslor. Även i Sverige år 2008 finns det personer som tycker att kvinnor ska ”få lite lagom” med mänskliga rättigheter, alltså inte för mycket.

Om vi blickar lite bakåt så kanske vi också kan se in i framtiden eller förstå vår nutid bättre. Det är viktigt att ha kunskap om att kvinnors rättigheter aldrig har varit självklara och har handlat och handlar fortfarande om, en kamp där i huvudsak kvinnor drivit frågor som rösträtt, preventivmedel och abort med mera. För genomförandet av den formella jämställdheten krävdes mer än 100 år av framförallt politiskt arbete för sociala reformer och lagstiftning. 1845 infördes tex lika arvsrätt för kvinnor och män, 1921 fick kvinnor rösträtt och blev valbara till riksdagen och 2002 är kvotering av föräldraledighet ny och ifrågasatt lagstiftning. Idag handlar frågorna om till exempel kvotering till bolagsstyrelser, medan frågor om rätt till heltidsarbete och lönediskriminering fortfarande är aktuella.

Sverige har hittills varit mycket framgångsrikt vad gäller jämställdhetsutvecklingen och utnämndes så sent som i veckan av World Economic Forum till tredje bästa landet i världen även om resultatet vittnar om att jämställdheten definitivt inte gått för långt. Sverige hamnar tex på 38 plats vad gäller andelen kvinnliga ”legislators and senior officials managers”.¹

Jämställdhet som mål, formulerades tydligt efter kvinnokonferensen i Mexico år 1975, och kan idag sägas utgå från en universell grund som bygger på alla människors lika värde. Den allmänna konventionen om mänskliga rättigheter från år 1948 fastslår inte bara likavärdeprincipen utan också likabehandlingsprincipen: ”envar är berättigad till alla de fri- och rättigheter som uttalas i denna förklaring, utan åtskillnad av något slag såsom ras, hudfärg, kön, språk religion, politisk eller annan uppfattning, nationellt eller socialt ursprung, egendom eller ställning i övrigt”.

Denna artikel upprepas i Europakonventionens artikel 14 som för övrigt idag gäller som lag i Sverige. I vår grundlag fastställer vi likabehandlingsprincipen i förhållande till normgivande organ som riksdag och regering men i diskrimineringslagstiftningen som träder i kraft 1 januari 2009, (SFS 2008:567) trillar principen om ickediskriminering och likabehandling ner i verkligheten och på våra arbetsplatser och skolor. I praktiken uppstår ofta problem med bevisningen i diskrimineringsmål. I sådana mål gäller omvänd bevisbörda. Om den som anser sig ha blivit diskriminerad visar omständigheter som ger anledning att anta att han eller hon har blivit diskriminerad är det svaranden som ska visa att diskriminering inte har förekommit. Problemet har inte varit att den som anser sig diskriminerad inte kunnat göra detta antagligt utan problemet är att Arbetsdomstolen kanske lite för lätt godtagit arbetsgivares bevisning att det inte varit diskriminering. Varför skulle annars så få mål vara vunna?².

Avslutningsvis skulle jag vilja att du som läser det här reflekterar över hur makten ser ut och utövas.

Hur kommer det sig att trots att jämställdheten nått så långt tar 60% av männen aldrig ut en enda dag av föräldraledigheten?

Hur kommer det sig att löneskillnaderna inom privat sektorn för jurister är nästan fem siffriga belopp?

Hur kommer det sig att män dominerar i alla sammanhang där framförallt makt och pengar finns?

Hur kommer det sig att inte advokatbyråer ser det som ett stort problem att de duktigaste juristerna väljer bort eller inte blir kvar på byråerna?

Hur kommer det sig att sexuella trakasserier inom universiteten fortfarande är ett stort problem?

Hur kommer det sig att kvinnor inte anmäler diskriminering utan väljer att vara tysta?

Och sist men inte minst vad kan vi lära oss av vår historia?

Ann-Katrine Roth, jurist, konsult i jämställdhet och mångfald, undervisar på Stockholms universitet, juridiska institutionen

Vill du kommentera artikeln? ann-katrine.roth@euroquality.se

Två tunnelbanestationer till resten av världen

Då man går in på Linklaters hemsida möts man av rubriken "Välkommen till Linklaters – Sveriges ledande globala advokatbyrå." Sammanträdesrummen på Linklaters lokaler på Regeringsgatan i Stockholm är också döpta efter några av de städer där Linklaters har kontor. Det är tydligt att den globala sidan av Linklaters är central för byråns image.

Vi passerar Hong Kong, Paris och Stockholm innan vi slår oss ned i Warszawa. Shane Masters och Dennis Hansson är två Linklatersjurister med förflutet i Uppsala. Dennis läste hela sin utbildning i Uppsala. Shane var i Uppsala 2002 på utbyte från Adelaide University, i Australien. Vid tillfället när vi träffas har båda två fjuniga mustascher. Mustascherna beror på att det är Movember, månaden då mustascher odlas till förmån för cancerforskningen. Åttiotvå medarbetare, varav ca femton i Stockholm deltar i år i evenemanget.

Som anställd på Linklaters deltar man i utbildningar tillsammans med kollegor från hela världen. Dessa kurser lyfter Dennis och Shane fram som en av de viktigaste fördelarna med Linklaters globala arbetssätt. Som nyanställd på Linklaters får man åka på en New Joiners induction course. Det är en generell introduktionskurs som är gemensam för nya medarbetare från hela världen. På kursen får man tillfälle att knyta kontakter och bygga personliga nätverk.

När man efter sitt första år som Junior Associate blir fast anställd i en arbetsgrupp åker man på ytterligare en kurs. Denna går ut på att man ska utbildas inom sitt område, även dessa kurser är globala. Det var på en sådan kurs, Global Banking, som Shane och Dennis

först lärde känna varandra. De anser båda att det är en stor fördel att kursen är gemensam för alla medarbetare. Man får ett globalt kontaktnät inom sitt område. Har man en fråga rörande ett visst land kan man höra av sig till de kontakter man har där och på ett smidigt sätt få hjälp med sitt problem. Dessutom garanteras en viss nivå på medarbetarna, då de gått igenom samma utbildning.

Att byrå är så global till sin natur skapar också stora möjligheter till att arbeta på kontor i andra länder. Dennis har arbetat sex månader i London. Shane i sin tur har arbetat i både Paris och London innan han kom till Stockholm. Han berättar att han kunde ha fått åka i princip vart han ville i världen från London. Efter Stockholm tänker han antagligen åka till Asien någonstans innan han åker hem till Australien.

Dennis berättar att en stor del av medarbetarna någon gång åker på secondments till andra kontor. Från Stockholm finns det just nu jurister ute på kontor runt om i världen. På Stockholmskontoret finns i sin tur två australiensare, en belgare, en luxemburgare och en irländare.

Shane framhåller även att det inte bara är arbetet som är globalt utan även meriten att ha arbetat på Linklaters. Målet är att vara en ledande byrå på alla marknader där de är etablerade. Meriten att ha arbetat på Linklaters får därför tyngd oavsett var man söker arbete. Alla känner till Linklaters.

Erik Edström
T7

27

Linklaters är en ledande global advokatbyrå, inriktad mot gränsöverskridande affärer med uppdrag för många av världens ledande företag, finansiella institutioner och regeringar. Linklaters arbetar integrerat i globala team med både nordiska och internationella klienter och täcker världens stora finansiella centra med kollegor på 26 kontor i 23 länder. Linklaters har 5500 medarbetare globalt och huvudkontoret ligger i London. På Stockholmskontoret arbetar 180 personer, 100 av dessa är jurister.

Juristgasquen 2008

Tusen och En Natt var temat för årets juristgasque som gick av stapeln den 7/11 på V-dala nation. Kvällens tema satte sina spår på de vackra juriststudenterna redan då de klev genom dörren och fick ett kastmärke i pannan. Därefter intogs välkomstdrinken vid nedre baren. Vid denna tidpunkt hade vi fått reda på att vår kära huvudsponsor, Gernandt & Danielsson, hade fått förhinder och därför inte kunde närvara under kvällen.

Efter en god stunds mingel så intog juristerna festsalen som kvällen till ära var dekorerad enligt tema med exklusiva tyger och i orientaliskt överflöd. Vad dekoren beträffar så visade sig dock de fantastiska uppblåsbara palmerna vara omåttligt populära vilket senare under kvällen ledde till att dessa fick en framträdande roll på dansgolvet. Enligt rykte har en av dessa palmer planterats i Flogsta och har rotat sig väl. Nåväl. Nog om palmer. När juriststudenterna väl funnit sig tillrätta i festsalen så började magin. Kvällens toastmaster, allas vår sultan Peter Westin, gjorde storartad entré på scenen. Ensam. Något nervös. Vred på sig tre gånger. Minst. Mumlade om att han blivit dyrt och heligt lovad att han inte skulle behöva axla detta enorma ansvar själv. Till hans undsättning kom vice gasqueförman Rolla med en magisk flaska (OP, förstås!) och efter lite gnidande, gnuggande och vissa smekningar så trädde anden med stort N, Nils Edvall, fram. Tillsammans gjorde de kvällen oförglömlig. Inte minst då vår käre sultan ställde upp i magdansduell mot en livs levande magdanserska. Björn Gustavsson kan slänga sig i väggen. Aldrig förr har det skrattas så mycket på V-dala nation. Den ironi och självdistans som saknades i magdansen vägdes till fullt upp då Sultan Peter antog utmaningen.

Vid första snapsen som intogs till den härliga meze-talriken så ägnades Gernandt och Danielsson en särskild tanke, deras närvaro var innerligt saknad, men vi ska inte sticka under stol med att den snaps de bjöd på inte gick av för hackor. Traditionsenligt så

bjöd kvällen även på retoriskt underfundiga tal. Jurister, djur och parningsbeteenden. Vad ligger sambandet? Den som lyssnade till Lina Stenlunds tal vet svaret. Missade du det? Aj. Aj. Hur skall du då överleva i juristflocken?

Stämningen blev allt högre ju lägre kvällen gick och till huvudrätten (Orientaliskt kryddat lamm. Mums!) så var det full fart i salen och bordsskålarna avlöste varandra mellan de små runda borden. Kvällens toastmasters, Herr Sultan och Herr Ande, fortsatte alltså att förgylla kvällen och till huvudrätten kunde Sultanen inte hålla sig ifrån att använda sina önskningar. Han hade då lagt märke till att hans schysta blå turban inte var helt gångbar hos juristtjejerna och vips så trollades det fram harem-flickor. Två. Sultanen var nöjd. Det var inte jämställdhetsombudet. Men arrangörerna har lovat, dyrt och heligt, att sultanen inte gift sig med båda då månggifte inte är tillåtet på V-dala. (Detta har, på Sultanens begäran, undersökts grundligt)

Efter en härlig dessert och underhållande magdans så intog juristerna, och palmerna, dansgolven. Vissa hoppade i grupp till DJ medan andra svängde, snurrade och studsade till ett suveränt liveband. Vi som arrangerade detta spektakel vill tacka alla närvarande för en oförglömlig kväll. Därutöver vill vi tacka de som tyvärr inte var närvarande men som spelade en avgörande roll för denna juristgasque: Våra Sponsorer. Stort tack för ert engagemang som möjliggör denna typ av välbehövliga avbrott i juriststudentens vardag!

Eder gasqueförman

Andréa Wijnblad

Gasqueförman Juridiska Föreningen

Maria Abrahamsson:

Med en Jur. Kand i den politiska hetluften

Det är inte bara som domare, åklagare eller advokat en jurist kan nå framgång. Svenska Dagbladets Maria Abrahamsson berättar om och inspirerar till en annorlunda juristkarriär.

Det är få personer som bidragit lika mycket till den aktuella politiska debatten som Svenska Dagbladets ledarskribent Maria Abrahamsson. Med en juristexamen i bagaget och erfarenheter från både justitiedepartementet och moderaternas partiorganisation kan hennes idépolitiska närvaro i det offentliga samtalet inte förringas. Hennes skarpa inlägg, tydliga ståndpunkter och den drivna argumentationstekniken placerar henne ständigt i framkanten av debatten i samhällsaktuella frågor. Där utmanar hon gång på gång de vedertagna uppfattningarna.

Maria Abrahamsson berättar att hon trots juristexamen aldrig har haft ett "riktigt" juristjobb och tillägger att eftersom hennes intresse har legat i skrivandet har arbetet som journalist varit ett naturligt val. Men på grund av den tuffa konkurrensen till journalisthögskolan började hon istället jobba som politisk sakkunnig på justitiedepartementet.

Erfarenheten från den statliga förvaltningen i kombination med hennes ideologiska övertygelse har profilerat Maria Abrahamsson i flera frågor som framförallt rör jämställdhet, statliga avregleringar och rättssäkerhetsfrågor. – Det är den grundläggande synen på människors fria val kontra statlig auktoritet som präglar mina inlägg.

Angående den ivriga jämställdhetsdebatt som fördes för några år sedan i kölvattnet av Gudrun Schyman och Feministiskt Initiativ, anser Maria Abrahamsson att fokus, istället för på jämställdhet mellan män och kvinnor, borde ligga på jämlikhet mellan alla människor. Eftersom jämlikhet är den vidare definitionen av jämställdhet borde värdet av det förstnämnda tydligare betonas i den politiska debatten.

– Medan jämställdhet endast rör hälften av befolkningen rör jämlikhet oss alla då begreppet innebär respekt för allas olikheter. Hon exemplifierar med religiösa och kulturella grupper som hävdar rätt till olikhet men som bättre skulle inkluderas i samhället om alla var jämlika. Som alternativhypotes föreslår hon att fokus ska riktas mot allas möjligheter till egna, fria och personliga val. Hon avslutar sitt ställningstagande:

– För självförverkligandet borde varken kön, religion eller etnicitet stå i centrum utan möjligheten för var och en att förverkliga sig själv.

En annan fråga som aktualiserar statens auktoritet är FRA-lagen. Genom FRA-lagen har statens möjligheter att avlyssna enskilda medborgare ökat väsentligt. Även reaktionerna på finanskrisen har lett till ökad statlig inblandning i den finansiella sektorn.

– FRA-lagen är jag kritisk till, mest för konsekvens-erna som den får på människors beteende. Även om du vet att FRA med största sannolikhet inte avlyssnar just dig blir följden ändå att du tvingas vara försiktigare och tänka efter en extra gång, något som inte är önskvärt.

På frågan om Mohamed-karikatyren ger skäl till att ändra de unika svenska yttrandefrihetsreglerna svarar Maria Abrahamsson tvärt nej.

Hon tillägger att förutom de pressetiska reglerna är kvalitetsaspekten avgörande vid publiceringen.

– Svenska Dagbladet var bland de första som blev erbjudna att publicera Mohamedkarikatyren, vilket man avböjde främst på grund av den ringa kvalitén på bilderna. Hon ler smått när jag ställer frågan om vad som hänt om kvaliteten på bilderna varit hög nog för att nå upp till Svenska Dagbladets standard, och konstaterar att det kan vi inte veta.

– Så länge gällande normer på yttrandefrihetens och pressetikens område åtföljs finns inga skäl att göra avsteg eftersom de fungerar så bra. Sen finns problemet att inskränkningar av yttrandefriheten går i spiral och leder oundvikligen till än större begränsningar på längre sikt, något som är ohållbart.

Maria Abrahamsson är en av förespråkarna för TV-sända rättegångar. Det är enligt hennes uppfattning diskriminering av tv-mediet att inte tillåta bildinspelning i rättsalen. En minst lika viktig fråga rör nämndemännens vara eller icke vara. Att lekmän, teoretisk, kan rösta ut den juridisk skolade domaren är ett faktum som nu borde ses över, när vi går emot komplexare värld med högre krav på rättsväsendet och större betoning på kunskapen som vägvisare.

Maria Abrahamssons karriär är ett inspirerande exempel på hur man kan arbeta med rättsliga frågor på ett sätt som man kanske inte tänkt på under utbildningen och utanför rättsalen. Vidare illustrerar hennes arbete på ett tydligt sätt den betydelsefulla roll som jurister har i samhällsdebatten och hur media kan användas i syfte att påverka rättsutvecklingen.

Ismael Ranj Bafri III

T5

Juridiska institutionen informerar

Kvalitetsreformen för juristprogrammet

Ett arbete med en kvalitetsreform för juristprogrammet har pågått halvtannat år. Det övergripande syftet med reformen är att förbättra kvaliteten i utbildningen och därigenom bidra till att uppfylla målsättningen med Juristprogrammet i Uppsala – att ge landets bästa juristutbildning.

Kvalitetsreformen står på tre ben. För det första bör färdighetsträningen i olika avseenden förbättras och samordnas. För det andra bör arbetet med den interna och den externa informationen förbättras. För det tredje finns skäl att överväga innehållet (ämnena) i utbildningen.

Beträffande benen information och ämnesöversyn pågår arbetet fortfarande. Beträffande progression i färdighetsträningen kommer en slutrapport att presenteras inom kort. Redan nu kan konstateras att vi kommer att vidta åtgärder inom områdena muntlig och skriftlig färdighetsträning, metodträning samt kritiskt tänkande, reflexion, etik etc. Åtgärderna ska säkerställa att utbildningen inom respektive område blir sammanhållen, tillräckligt omfattande och har en tydligt utformad progression i färdighetsträningen samt att de olika obligatoriska kurserna känner till både sin egen roll och vad som tränas i andra kurser. Nedan redovisas en del av de åtgärder som har vidtagits/kommer att vidtagas.

Muntlig färdighetsträning

I samtliga kurser tränas studenternas muntliga färdigheter vid seminarier och seminarieförberedelser i basgrupperna. Detta är den kvantitativt mest förekommande träningen. Därutöver förekommer följande inslag och progression.

Under Terminskurs 1 (T1) introduceras studenterna till muntlig färdighetsträning. Detta sker främst i form av krav på aktivt deltagande på seminarier i form av redovisning av lösningsförslag till uppgifter samt en spelad process där flertalet studenter deltar med olika roller. Ingen betygssättning sker, men feedback om struktur, framförande etc. ges löpande av lärarna.

På T2 har varje student i uppgift att

hålla en föredragning utan betygssättning. Studenterna får feedback från lärarna. Studenterna har tillgång till ett öppet dokument, som samlar erfarenheter, ger tips, listar saker att tänka på mm.

På T3 håller varje student ett förberett anförande om ett ämne som anknyter till seminarieuppgiften. Föredraget betygssätts. Muntlig feedback ges av seminarieledaren.

På T4 tränas de muntliga inslagen särskilt vid redovisningsseminarierna med redovisningsgrupp och oppositionsgrupp. Insatserna utvärderas dels vid en efterföljande handledning, dels genom betygssättning.

T5 avslutas med en case-period där studenterna i redovisningsgrupper får behandla och redovisa ett genomgående case. Redovisningarna betygssätts.

På T6 leds ett antal seminarier av ordförandegrupper. Vid flera seminarier har basgrupperna specifika uppgifter att redogöra för. Vid ett seminarium har en basgrupp i uppgift att hålla en föreläsning i 30 minuter. Den individuella muntliga färdighetsträningen sker fortlöpande vid seminarierna och vid den avslutande oppositionen som äger rum efter PM-rättningen. Oppositionen betygssätts. Inför oppositionen får studenterna riktlinjer om hur oppositionstillfället är upplagt samt tips om hur de kan genomföra detsamma.

På RoA ingår i seminarieövningen en självständig presentation av en fråga eller text. I början av kursen ges särskilda instruktioner för att underlätta att presentationerna blir välstrukturerade och pedagogiska. Presentationen betygssätts inte. Seminarierna genomförs i "halvgrupp" om cirka tolv studenter.

Skriftlig färdighetsträning

Beträffande den skriftliga färdighetsträningen sker progressionen främst genom repetition och ökande svårighetsgrad vid PM-skrivande.

På T1 skriver studenterna tre PM om samma ämne och de får mellanliggande handledning.

På T2 skriver studenterna två PM avseende samma ämne och med

mellanliggande feedback. Ämnet är valt så att självständigt tänkande tvingas fram.

På T3 skriver studenterna två PM och en hemtenta (betygssatta) och beträffande ett PM förekommer ej betygssatt så kallad peer review, det vill säga andra studenter bedömer PM-et.

Studenterna skriver tre PM på T4. Studenterna får i början av terminen tillgång till en utförlig PM-instruktion. Progressionen består i att uppgifterna har en mycket hög svårighetsgrad, och att det förutsätts att studenterna disponerar sina promemorior så att de på ett kortfattat men utförligt sätt berör hela den problematik som aktualiseras i uppgifterna som bygger på konkreta fall. Denna form av promemorior avviker därför delvis från vad som har tränats under tidigare terminer. Studenterna får dels skriftliga och muntliga kommentarer på sina prestationer, dels har de möjlighet att komplettera en promemoria som inte tilldelats högsta poäng. Detta möjliggör att ställa (betydligt) högre krav på skrivuppgifterna än vad som annars är fallet.

På T5 förekommer ett rättspolitiskt pm och ett genus-pm. De skriftliga uppgifterna innebär en progression mot tidigare terminer såtillvida att de har ett annorlunda (rättspolitiskt, ibland rättsekonomiskt, samt kritiskt) metodanslag jämfört med huvuddelen tidigare skriftliga uppgifter. Utöver dessa PM skriver studenterna ett betygssatt peer-review-PM på en annan students PM.

På T6 skriver studenterna ett längre PM, som andra studenter opponerar på. Såväl PM som opposition betygssätts.

På Rättshistoria och Allmän rättslära sker examinationen i sin helhet genom två hemtentor.

Metodträning

Metodträningen sker också "hela tiden". Den måste präglas av en (mycket) stor variation och anpassas till de ämnen som studeras på respektive termin. "Progressionen" på grundutbildningen består således i att studenterna får lära sig att hantera olika problem på olika sätt.

De skilda kurserna har ett särskilt ansvar för metodträningen på vissa områden (därmed inte sagt att detta inte tränas i andra

kurser också). Som exempel kan nämnas att T1 ansvarar för undervisning i grundläggande metodkunskaper och färdigheter samt för att studenterna fått kunskap om rättsordningens uppbyggnad i stort (domstolssystem, lagstiftningsprocess, etc) och att T3 har det särskilda ansvaret för fördjupade studier av främst rättspraxis och de principer som utvecklats där och för introduktion till doktrinen betydelse för begreppsbildning och utformandet av lösningsprinciper.

Kritiskt tänkande mm.

I kursplaner och kursinformation kommer det tydligare att framgå hur studenternas kritiska tänkande, inklusive genusaspekter

och andra kritiska perspektiv, exempelvis hållbar utveckling, mångfald och klass tränas. Progressionen sker genom att studenterna tränas i kritiskt tänkande gång på gång och på olika sätt. Kritiskt tänkande präglar allt vi gör (seminarieuppgifter, seminariediskussioner etc.). Diskussionerna och informationen mellan kurserna kommer att fortsätta om dessa frågor.

Som två exempel på inslag av kritiskt tänkande kan nämnas nedanstående.

PM-uppgiften på T2 kräver för sitt fullgörande de facto och uttryckligen självständigt, kritiskt analyserande. (Ungefär: "Skriv en sammanhållen text om tre rättsfall – och se till att det blir en bra berättelse.").

Vid redovisningsseminarierna på T4 förutsätts studenterna ha sökt rätt på och kritiskt granskat andra författares (alternativa) tolkningar och uppfattningar. Under hela terminen intas ett tydligt varförperspektiv, och ett av syftena med studierna i straff- och processrätt är att åskådliggöra hur man med samma utgångspunkter kan nå helt olika resultat beroende på vilken argumentationsmodell, system eller begreppsstruktur man väljer att ta som utgångspunkt.

Hans Eklund
Studierektor

31

mentorskaps- projektet

- en unik chans att få en inblick i livet som jurist •

UPPSALA
UNIVERSITET

För sjätte året i rad anordnar Uppsalajuristernas Alumnistiftelse ett mentorskapsprojekt som ger studenter på juristprogrammet möjlighet att tilldelas en yrkesverksam mentor.

Mentorskapsprojektet börjar med en introduktionskväll med middag på en av Uppsalas nationer i slutet av januari och löper sedan under resten av året. Då utformar mentorn och adepten själva sitt samarbete.

Våra mentorer är yrkesverksamma inom vitt skilda arbetsområden och kommer bland annat från olika organisationer, rättsväsendet, departement, myndigheter, banker, näringslivet samt revisions- och advokatbyråer.

En administrativ avgift på 150 kronor (introduktionsmiddagen är inkluderad i kostnaden) kommer att debiteras de studenter som tilldelas en mentor. I den mån det är möjligt kommer du tilldelas en mentor som arbetar inom ditt intresseområde.
Uppsalajuristernas Alumnistiftelse tillgodoser behovet av kontakter mellan Juridicum och dess studenter och det juridiska yrkeslivet och tidigare studenter vid Juridicum samt främjar kvaliteten i utbildningen och forskningen vid fakulteten.

- Låter det intressant?

Gå in på www.alumn.uu.se/jurist och anmäl dig!

UPPSALAJURISTERNAS
ALUMNISTIFTELSE

Studieutskottet informerar

Sämre tider för jurister – mindre lärarledd tid

Fakultetsnämnden har tagit ett beslut för att räkna lärares för- och efterarbete vid undervisning på ett annat sätt. Det gör att juristutbildningen kommer att kosta mer och det medför med all större säkerhet stora nedskärningar. Skulle man läsa förslaget som en direkt nerdragning så handlar det om 25% mindre undervisningstid. Troligen blir det faktiska timantalet något mindre men det handlar ändå om stora nerskärningar om inte utbildningen idag tillförs mer pengar. Förslaget börjar att gälla vid årsskiftet och genomförs fullt ut 2010.

Detta handlar om mer än bara en enskild students prioritering mellan att läsa själv, gå på undervisning, läsa andra kurser eller arbeta. En nerdragning av utbildningens totala undervisningstid innebär att förväntningarna på självstudier blir högre eller att uppgifterna och redovisningstakten på seminarierna blir högre eller att seminariegrupper blir större eller att vissa studieområden skärs bort, eller att detaljkunskaperna blir sämre i enskilda frågor. Det här handlar om utbildningskvalitet och om juristutbildningen överlag blir sämre i Uppsala så kommer reaktionen på arbetsmarknaden bli den att det är sämre att anställa en Uppsalajurist. Att protestera mot nerdragningen kan rekommenderas, lämpligen till prefekt Olle Lundin eller till dekan Torbjörn Andersson.

Läs juridik hela året – men inget jullov

Fakultetsnämnden har även planerat för ett dubbelt läsårsintag, det vill säga att programmet börjar anta studenter för att läsa T1 både

höst och vår. Detta kan ifrågasättas på flera sätt. Finns det avsättning för ett så stort antal jurister på arbetsmarknaden när Göteborg i år precis har börjat anta fler jurister samt att utbildningen i Örebro är relativt ny? Finns det lokaler för ett så stort antal jurister? Det är lite trångt redan idag på både gamla torget och på riddartorget. Sist men inte minst, kommer det att vara möjligt att ha kvar det system där vi har ett jullov om terminerna måste vara jämnt planerade över året?

Vill du engagera dig i studieutskottet?

Det finns platser kvar i studieutskottet och vi behöver bli fler studenter som sitter med och planerar och diskuterar hur juristutbildningen ska se ut idag och i framtiden. Studieutskottets representanter sitter med i grupper som rekryteringsgruppen som anställer lärare, jämställdhetsgruppen som agerar för att främja jämställdheten på institutionen och i själva utbildningen och stipendiegrupper som delar ut pengar till juriststudenter. Studieutskottet har också representanter i fakultetsnämnden och i universitetets områdesnämnd för jurister.

Det är roligt att påverka och att få tycka till. Det är också lärorikt och meriterande. Dessutom är direkt påverkan det enda sättet att på riktigt säkra kvaliteten i utbildningen.

Vi har möten varannan vecka och det är bara att höra av sig eller att dyka upp på ett av våra möten.

Hanna Victoria Mörck

Ordförande Studieutskottet

EXTRAJOBB ANSTÄLLNING
SOMMARNOTARIE UPPSATSPRAKTIK

PÅ EN OCH SAMMA PLATS!

SCHOLARIS

www.jf-uppsala.se/scholaris

Kontakt: scholaris@jf-uppsala.se

Linklaters

VINGE

Gernandt & Danielsson

MANSHEIMER
PARTING

Ordförandens spalt

När det här numret av PJ kommer ut är i stort sett alla årets aktiviteter avklarade.

För mig känns det tomt men också väldigt skönt. Nu är det faktiskt väldigt få saker kvar som har potential att gå åt skogen...

Min första krönika handlade om alla märkliga problem som dyker upp och som man läskigt nog förväntas lösa i egenskap av ordförande. Föga anade jag hur många problem som skulle torna upp sig, men jag förstod inte heller hur mycket kul jag hade framför mig. Jag har insett att ordförandeskapet egentligen består av tre delar. Den seriösa delen i form av representation och förhandlingar, den festliga delen och givetvis delen med praktiskt slitgöra.

Året började i full fart med att förhandla en massa sponsoravtal för JF:s räkning. Man kände sig kanske inte som superförhandlaren när man som nyvald klev in på flådiga kontor för att med skakiga knän försöka sälja in oss (under året har vi lagt om förhandlingarna så att de istället sker i slutet av året, väldigt skönt för min efterträdare men för min del innebär detta att jag måste förhandla igen, hjälp!). Sedan rullade terminen på med diverse träffar och fester i och utanför Uppsala. Jag har besökt och därmed också gått vilse i en rad städer runtom i Sverige och faktiskt också i Finland för att representera JF på ordförandemötena. Det är alltid spännande när ett större antal personer som alla är vana att få bestämma ska komma överens... Men alltid väldigt roligt och extremt inspirerande. Precis som alla de besök vi har haft på Jontes av yrkesverksamma jurister, samarbetspartners och vänföreningar. Ett minnesvärt besök var när JF Wasa kom till Uppsala och styrelsen vallade runt dem på en (delvis påhittad) stadsvandring och sedan brände vid en försvarlig mängd med ris eftersom vi var fullt upptagna med att umgås med nyfunna vänner och inte hade en tanke på matlagningen.

Andra minnesvärda händelser under mitt ordförandeår har varit de större festerna i Uppsala: diplomeringsmiddagen där alla nytexaminerade upplevde sin sista gasque och balen där vi avtackade Torgny Håstad för lång och trogen tjänst. Torgny fick ett bland annat ett pingisbord och en flaska whiskey och spöade lätt och ledigt alla studenter med whiskeyn som insats. P3-gasquen är också något jag kommer att minnas, mitt tal var så att säga mitt i prick!

Sen har vi allt det praktiska. Vid årskiftet förvandlades jag plötsligt i praktiken till villaägare, och dessutom en villa, eller okej, stuga, med ett hundratal besökare i veckan. Det är inte det lättaste att hålla reda på allt kring Jontes, efter ett år finns det bara ett ord: hatkärlek!

Men hur har det gått med alla problem då? Jorå, de har faktiskt löst sig! De gör ju alltid det. Dessutom har jag haft stor hjälp av den största anledningen till att man vill viga sitt liv åt en förening i ett helt år: alla människor. JF har världens bästa engagerade ämbetsmän! Och

33

dessutom har jag träffat massor med roliga och trevliga medlemmar, hedersmedlemmar, samarbetspartners och systerföreningsmedlemmar.

Jag skulle vilja rikta ett stort TACK till ämbetsmännen som har slitit (och festat) med mig i ett år. Sjukt bra jobbat, all kärlek! Jag skulle också vilja tacka min fantastiska styrelse för att all tid och allt engagemang. Ni är underbara!

Till sist en uppmaning till alla medlemmar: Glöm inte att komma på årsstämman den 6:e december. Gör er röst hörd vad gäller budget och andra frågor. Och framförallt; sök poster! Det är sanslöst lärorikt och kul!

Tack för mig!

Antonia Wopenka
Ordförande Juridiska Föreningen

En bra affärsjurist ser längre än juridiken

Vinge har specialistkompetens inom affärsjuridikens samtliga områden – en förutsättning för att vi ska fortsätta att vara den mest framgångsrika transaktionsbyrå i Sverige. Våra uppdrag är till stor del internationella och vi har ett stort kontaktnät med byråer över hela världen.

STOCKHOLM GÖTEBORG MALMÖ HELSINGBORG LONDON BRYSSEL HONG KONG SHANGHAI

www.vinge.se

VINGE

God Jul

önskar:
Press Judicata redaktionen

